

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

تغییر جنسیت واحکام آن از دیدگاه مذاهب خمس

استاد راهنما:

دکتر هادی عظیمی گرکانی

استاد مشاور:

دکتر سید علی پور منوچهری

پژوهشگر:

زینب عباسی زاده

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

۱۱۷۷ سال انتظار منتظر

تقدیر و تشکر

من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق

خدا را شاکر و سپاسگزارم که با وجود موانع و مشکلات فراوان تدوین و نگارش پایان نامه اینجانب به اتمام رسید، لذا بر خود لازم می دانم که از زحمات جناب آقایان دکتر هادی عظیمی گرگانی و دکتر سید علی پور منوچهری که بار اهنمایی و مشاوره های دلسوزانه خویش بنده را یاری نمودند تقدیر و تشکر نمایم.

و از خواهر عزیزم که زحمت جمع آوری استفتائات را متحمل شده اند و از کلیه اساتید گرانقدری که در طول دوران تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد زحمات بی شائبه ایی را برای ما ارزانی داشتند کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

و با سپاس فراوان از دفاتر استفتاء مراجع عظام تقلید در ایران و عراق و لبنان و همچنین سپاس از مجمع تقریب مذاهب اسلامی، موسسه آموزشی-پژوهشی مذاهب و مرکز تحقیقات حج و سایر عزیزانی که در این راه مرا یاری نمودند. از خداوند متعال عزت و سربلندی همراه با توفیقات روز افزون را برای این بزرگواران خواهانم.

تعمد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب زینب عباسی زاده دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۸۳۶۶۴۱۰۰ در رشته الهیات - فقه و مبانی حقوق اسلامی ۹۰/۶/۲۱ از پایان نامه خود تحت عنوان "تغییر جنسیت و احکام آن از دیدگاه مذاهب خمسسه" با کسب نمره ۱۸/۵ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: زینب عباسی زاده

تاریخ:

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۰/۶/۲۱

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم زینب عباسی زاده پایان نامه خود

دفاع نموده و با نمره ۷۸/۵ بحروف **خوب** و با درجه **۱**

مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۴۰۷۸۹۲۰۱۳
عنوان پایان نامه: تغییر جنسیت و احکام آن از دیدگاه مذاهب خمسه		
نام و نام خانوادگی دانشجو: زینب عباسی زاده	تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۸۹/۹/۱۸	تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۰/۶/۲۱
شماره دانشجویی: ۸۸۰۸۳۶۶۴۱۰۰	رشته تحصیلی: الهیات - فقه و مبانی حقوق	
استاد / استادان راهنما: دکتر هادی عظیمی گرکانی	استاد / استادان مشاور: دکتر سیدعلی پورمنوچهری	
آدرس: ایلام - سرآبله - خیابان نهضت کمیته امداد امام خمینی		
تلفن: ۰۹۱۸۸۴۴۱۷۸۹ - ۰۸۴۲۲۲۲۴۷۱۱		
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>تغییر جنسیت یکی از مسائل مستحدثه و نوپای فقهی است که با انجام یکسری عملیات هورمون درمانی و جراحی، شکل فیزیکی بدن تغییر می کند. و فرد از یک جنس به جنس دیگر تغییر می یابد این عمل بر روی دو گروه از افراد یعنی هرمافرودیتها (خشتی ها) و ترانسکشوالها (ناراضیان جنسی) صورت می گیرد. حضرت امام خمینی (ره) حکم جواز آن را در سال ۱۳۴۳ صادر کردند. در پی این نظر فقها و علمای اهل تسنن موضع گیری های متفاوتی را اتخاذ کرده اند که به چهار دسته ی مشروعیت مطلق، مشروعیت مشروط، ممنوعیت مطلق، و تفصیل بین خشتی و غیر خشتی قابل تقسیم می باشند در این پژوهش با استناد به آراء و دیدگاههای صاحب نظران و با استعانت از مقالات و نرم افزارها، دیدگاههای مذاهب خمسه با توجه به تقسیم بندی ذکر شده بررسی گردیده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که قائلین به مشروعیت مطلق، مشروعیت مشروط و تفصیل بین خشتی و غیر خشتی، ملاک اجرای احکام فقهی را جنسیت فعلی می دانند ولی بنا به نظر قائلین به ممنوعیت مطلق، جنسیت سابق استصحاب می گردد. و همچنین در حقوق کیفری با توجه به اصل تفسیر قوانین جزایی به نفع متهم و تفسیر مضیق، در صورت شک در جنسیت متهم، مجازاتی تعیین میگردد که به نفع متهم بر اساس جنسیت وی در زمان ارتکاب جرم یا در زمان اعمال مجازات باشد.</p> <p>کلیدواژگان: تغییر، جنسیت، هویت جنسی، اختلال هویت جنسی، تغییر جنسیت</p>		

مناسب است تاریخ و امضا:

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات
۲	مقدمه
۴	۱-۱- بیان مسأله
۴	۲-۱- هدفهای تحقیق
۴	۳-۱- اهمیت موضوع
۵	۴-۱- سوالها و فرضیه تحقیق
۵	۱-۴-۱- سوالهای تحقیق
۵	۲-۴-۱- فرضیه های تحقیق
۶	۵-۱- روش تحقیق
۶	۶-۱- مشکلات و محدودیتهای تحقیق
	فصل دوم: پیشینه تغییر جنسیت
۸	بخش اول: تغییر جنسیت در ایران و کشورهای اسلامی
۸	۱-۱-۲- تغییر جنسیت در زمان حضرت علی (ع)
۱۱	۲-۱-۲- تغییر جنسیت قبل از انقلاب اسلامی
۱۱	۳-۱-۲- تغییر جنسیت بعد از انقلاب اسلامی
۱۲	۴-۱-۲- تغییر جنسیت در مصر
۱۴	بخش دوم: تغییر جنسیت در غرب
	فصل سوم: مفاهیم اساسی و بنیادی در تغییر جنسیت و اختلالات جنسی
۱۷	بخش اول: مفاهیم اساسی در تغییر جنسیت
۱۷	۱-۱-۳- تغییر
۱۷	۲-۱-۳- جنسیت
۱۷	۳-۱-۳- هویت جنسی
۱۷	۴-۱-۳- اختلال هویت جنسی
۱۸	۵-۱-۳- تغییر جنسیت
۱۸	۶-۱-۳- ملاکهای تعیین جنسیت
۱۸	۱-۶-۱-۳- جنس ژنتیکی
۱۹	۲-۶-۱-۳- جنس هورمونات

۱۹ ۳-۶-۱-جنس ظاهری
۱۹ ۳-۶-۱-جنس روان شناسانه
۲۰ بخش دوم: آشنایی با مفاهیم و طبقه بندی اختلالات جنسی
۲۰ ۳-۲-۱-تمایلات جنسی طبیعی (بهنجار)
۲۰ ۳-۲-۲-تعریف و طبقه بندی اختلال های جنسی
۲۱ ۳-۲-۲-۱-کژکاریهای جنسی
۲۲ ۳-۲-۲-۲-انحراف جنسی
۲۲ ۳-۲-۲-۳-اختلال هویت جنسی، ترا جنسیتی (ترنس سکشوال)
۲۳ ۳-۲-۳-علل و ریشه های ایجاد اختلال های هویت جنسی
۲۳ ۳-۲-۱-عوامل بیولوژیکی
۲۳ ۳-۲-۲-عوامل بیرونی
۲۴ ۳-۲-۴-اختلال هویت جنسی در کودکان و ملاکهای تشخیص آن
۲۶ ۳-۲-۵-اختلالات هویت جنسی در نوجوانان و بزرگسالان
۲۷ ۳-۲-۶-اختلالات دو جنسیتی
 ۳-۲-۶-۱-هیپرپلازی مردانه ساز آدرنال
 ۳-۲-۶-۲-سندرم عدم حساسیت آندروژنی
 ۳-۲-۶-۳-دوجنسیتی (هرمافرودیت)
 ۳-۲-۶-۴-دوجنسی کاذب
 ۳-۲-۶-۵-اختلال اشتغال ذهنی با اختگی
۲۸ ۳-۲-۷-درمان اختلال های جنسی
۲۸ ۳-۲-۷-۱-روان درمانی
۲۹ ۳-۲-۷-۲-هورمون درمانی
۳۰ ۳-۲-۷-۳-جراحی تغییر جنسیت
۳۲ ۳-۲-۸-اقسام تغییر جنسیت
۳۲ ۳-۲-۸-۱-تغییر جنسیت در افراد سالم
۳۲ ۳-۲-۸-۲-تغییر جنسیت در خنثی ها
۳۳ ۳-۲-۸-۳-تغییر جنسیت در افراد ممسوح
	فصل چهارم: جواز یا عدم جواز تغییر جنسیت از دیدگاه مذاهب خمسسه
۳۵ بخش اول: جواز یا عدم جواز تغییر جنسیت در افراد خنثی
۳۷ ۴-۱-۱-نظرات اهل سنت در تغییر جنسیت افراد خنثی
۳۹ ۴-۱-۲-نظرات شیعه در تغییر جنسیت افراد خنثی

۴۱۳-۱-۴-تفصیل بین خنثی و غیر خنثی
۴۳بخش دوم: جواز یا عدم جواز تغییر جنسیت در افراد سالم و ترا جنسیتی
۴۴۴-۲-۱-جواز یا عدم جواز تغییر جنسیت در افراد سالم
۴۴۴-۲-۲-جواز یا عدم جواز تغییر جنسیت در افراد ترا جنسیتی(ناراضیان جنسی)
۴۴۴-۲-۳-نظریه مشروعیت مطلق تغییر جنسیت
۴۷۴-۲-۴-نظریه ممنوعیت مطلق تغییر جنسیت از منظر فقهاء شیعه
۴۹۴-۲-۵-نظریه فقهاء اهل سنت در ممنوعیت مطلق تغییر جنسیت
۵۶۴-۲-۶-نظریه مشروعیت مشروط تغییر جنسیت

فصل پنجم: بررسی برخی از احکام فقهی تغییر جنسیت در افراد خنثی و تراجنسیتی

۶۰بخش اول: احکام فقهی تغییر جنسیت در افراد خنثی
۶۰۵-۱-۱-احکام عبادات
۶۳۵-۱-۲-احکام خانوادگی
۶۳۵-۱-۲-۱-ازدواج
۶۴۵-۱-۲-۲-نفقه
۶۷۵-۱-۳-احکام مربوط به ارث
۶۹بخش دوم: احکام فقهی تغییر جنسیت در افراد ترا جنسیتی
۶۹۵-۲-۱-امکان تغییر جنسیت در عالم تکوین
۷۱۵-۲-۲-وضعیت فقهی تغییر جنسیت در افراد تراجنسیتی
۷۱۵-۲-۲-۱-احکام عبادات
۸۳۵-۲-۲-۲-احکام خانوادگی
۸۳۵-۲-۲-۲-۱-ازدواج
۹۱۵-۲-۲-۲-۲-مهریه در ازدواج دائم و موقت
۱۰۰۵-۲-۲-۳-عده
۱۰۱۵-۲-۲-۴-ولایت و حضانت
۱۰۹۵-۲-۳-ارث

فصل ششم: بررسی آثار حقوقی تغییر جنسیت در حقوق موضوعه ایران

۱۲۰بخش اول: تغییر جنسیت در حقوق موضوعه
۱۲۱۶-۱-۱-اثر تغییر جنسیت در برخی از مسائل حقوق کیفری
۱۲۱۶-۱-۱-۱-تغییر جنسیت و اصل قانونی بودن جرم و مجازات
۱۲۳۶-۱-۲-اثر تغییر جنسیت در تعدد جرم
۱۲۵۶-۱-۳-اثر تغییر جنسیت در تکرار جرم

۱۲۶ ۴-۱-۱-۶- ارتداد
۱۲۷ ۵-۱-۱-۶- اثر تغییر جنسیت در قصاص
۱۲۸ ۶-۱-۱-۶- اثر تغییر جنسیت در دیه
۱۲۹ ۷-۱-۱-۶- تغییر جنسیت و تعزیرات حکومتی
۱۳۱ ۸-۱-۱-۶- اثر تغییر جنسیت در زنا
۱۳۲ ۹-۱-۱-۶- اثر تغییر جنسیت بر مسئولیت عاقله
 ۲-۱-۶- اثر تغییر جنسیت در بعضی از مسائل حقوق مدنی ۱۳۲
۱۳۲ ۱-۲-۱-۶- اثر جنسیت بر عقود و تعهدات
۱۳۶ ۲-۲-۱-۶- تغییر جنسیت و اثر آن در تابعیت
۱۳۹ ۳-۲-۱-۶- تغییر جنسیت و اثر آن بر خدمت نظام وظیفه
۱۴۲ ۴-۲-۱-۶- اثر تغییر جنسیت بر ادله اثبات دعوا
۱۴۲ ۱-۴-۲-۱-۶- اقرار
۱۴۴ ۲-۴-۲-۱-۶- تغییر جنسیت و اثر آن بر اعتبار اسناد
۱۴۶ ۳-۴-۲-۱-۶- تغییر جنسیت و مساله شهادت
۱۵۰ ۴-۴-۲-۱-۶- تغییر جنسیت و اثر آن در اماره
۱۵۰ ۵-۴-۲-۱-۶- قسم و تغییر جنسیت
۱۵۱ ۳-۱-۶- حقوق اجتماعی بیماران تغییر جنسیتی
۱۵۲ بخش دوم: بررسی جواز و عدم جواز تغییر جنسیت از نظر حقوق کنونی
۱۵۲ ۱-۲-۶- نظریه مشورتی اداره ی حقوقی قوه قضائیه
۱۵۵ ۲-۲-۶- سیر قانونی صدور گواهی تغییر جنسیت در ایران
۱۵۶ ۳-۲-۶- وضعیت کشورهای جهان از نظر تصویب قوانین
۱۶۰ ۴-۲-۶- بررسی وضعیت شناسایی و تعیین مرجع صلاحیت برای شناسایی جنس جدید ...
۱۶۰ ۱-۴-۲-۶- ماهیت شناسنامه و آثار تصحیح آن
۱۶۲ ۲-۴-۲-۶- دادگاه صالح و رویه دادرسی اصلاح شناسنامه
۱۶۴ ۳-۴-۲-۶- اثر تغییر جنسیت در نام اشخاص
	فصل هفتم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۶۷ ۱-۷- نتیجه گیری
۱۶۸ ۲-۷- پیشنهادات
۱۷۰ ضمائم
۲۱۵ منابع

چکیده

تغییر جنسیت یکی از مسائل مستحدثه وپای فقهی است که با انجام یکسری عملیات هورمون درمانی و جراحی، شکل فیزیکی بدن تغییر می کند و فرد از یک جنس به جنس دیگر تغییر می یابد این عمل بر روی دو گروه از افراد یعنی همافرودیتها (خنثی ها) و ترانسکشوالها (ناراضیان جنسی) صورت می گیرد. حضرت امام خمینی (ره) حکم جواز آن را در سال ۱۳۴۳ صادر کردند بر پی این نظر فقها و علمای اهل تسنن موضع گیری های متفاوتی را اتخاذ کرده اند که به چهار دسته ی مشروعیت مطلق، مشروعیت مشروط، ممنوعیت مطلق، و تفصیل بین خنثی و غیر خنثی قابل تقسیم می باشند در این پژوهش با استناد به آراء و دیدگاههای صاحب نظران و با استعانت از مقالات و نرم افزارها، دیدگاههای مذاهب خمس به توجه به تقسیم بندی ذکر شده بررسی گردیده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که قائلین به مشروعیت مطلق، مشروعیت مشروط و تفصیل بین خنثی و غیر خنثی، ملاک اجرای احکام فقهی را جنسیت فعلی می دانند ولی بنا به نظر قائلین به ممنوعیت مطلق، جنسیت سابق استصحاب می گردد. و همچنین در حقوق کیفری با توجه به اصل تفسیر قوانین جزایی به نفع متهم و تفسیر مضیق، در صورت شک در جنسیت متهم، مجازاتی تعیین میگردد که به نفع متهم بر اساس جنسیت وی در زمان ارتکاب جرم یا در زمان اعمال مجازات باشد.

کلیدواژگان: تغییر، جنسیت، هویت جنسی، اختلال هویت جنسی، تغییر جنسیت

فصل اول

کلیات

مقدمه

در بینش اسلامی، خداوند، خالق کل هستی و صاحب و مالک همه‌ی مخلوقات می‌باشد، خداوند که انسان را آفرید و او را از نعمت عقل و اختیار برخوردار کرد، تکالیف و قوانینی را نیز برای وی مدنظر قرار داد که تأمین کننده‌ی سعادت دنیوی و اخروی او می‌باشد و انجام آنها بر انسان واجب گردیده و در صورت نافرمانی، مورد بازخواست قرار خواهد گرفت. راه شناخت این تکالیف و قوانین سیر در علومی است که خداوند عزّ و جلّ فرا روی بشر قرار داده و او را برکسب این علوم و اندوختن تجربه توانا ساخته است.

در بین دانشهایی که خداوند در دسترس بشر قرار داده، ارزشمندترین آنها، علم دین است که سلامتی روح بشر را تضمین و تأمین می‌کند. سردمدار علم دین، فقه است که تمامی حوزه فعل و عمل را شامل شده و با نور حضورش، حیرت و سرگردانی را از مکلف دور ساخته است.

علم فقه یکی از پایه‌های پویایی شریعت بیضای محمدی (ص) است که به استنباط احکام شرعی با توجه به ادله‌ی فقهی پرداخته و مسیر پرفراز و نشیب عبودیت را برای وی سهل و ساده نموده است. یکی از بارزترین خصوصیات علم فقه، توانمندی و استعداد حضور در کلیه‌ی عرصه‌های علمی و مسائل جدید و مستحدثه می‌باشد و فقهای راستین عصر ما با توجه به دو اصل پویایی و اعتماد قطعی بر متون و منابع دینی، چراغ فقاقت را روشن نگه داشته‌اند و همین امر موجب تولید و گسترش علم فقه شده است. بررسی مسائل نوپیدا همواره امری رایج و بایسته در میان فقیهان بوده است، اما در روزگار ما با پیشرفتهای شگرف علمی و تحولات چشمگیر در عرصه‌های فناوری، انبوهی از این مسائل در زمینه‌های گوناگون رخ نموده که بخش زیادی از توانمندی عالمان دینی و فقه پژوهان را مبذول هم‌وردی با آنها کرده است.

دانش دیگری که بعد از دانش دین و فقه از والاترین دانش‌هاست، علم پزشکی است که دستخوش تحولات و دگرگونی‌های بسیاری گشته و به دنبال آن مسائل نو پیدا و پرسشهای فقهی بسیاری در این حوزه جلوه گر شده است.

پیامبر مکرم اسلام (ص) می‌فرمایند: «العلم علمان: علم الادیان و علم الابدان» سبب شرافت این دو علم بر سایر علوم بدان جهت است که این دو به حیات انسان ارتباط دارند. یکی حیات معنوی و دیگری حیات مادی و جسمانی بشر را مورد توجه قرار می‌دهد.

در این رساله، این دو دانش و الا دست به دست هم می‌دهند و یکی از مسائل مستحدثه را که «تغییر جنسیت» می‌باشد مورد بررسی قرار داده و به تبیین و حلّ مباحث و مسائل آن همت می‌گمارد.

علاوه بر بهره‌گیری از دانش پزشکی، کار عمده‌ای که در این پژوهش صورت گرفته، استفتاء از مراجع عظام تقلید و مجتهدین گرانقدر است.

علاوه بر بهره‌گیری از دانش پزشکی، کار عمده‌ای که در این پژوهش صورت گرفته، استفتاء از مراجع عظام تقلید و مجتهدین گرانقدر است. رساله‌ی حاضر در هفت فصل تدوین گردیده است. فصل اول، کلیات، فصل دوم پیشینه تحقیق در طی دو بخش بیان گردیده، در فصل سوم مفاهیم و مسائل مهم پزشکی و روانشناسی در زمینه‌ی تغییر جنسیت مورد بررسی قرار گرفته است. که در دو بخش آورده شده، در فصول چهارم و پنجم سعی شده است که مباحث فقهی مربوط به تغییر جنسیت در خنثی و ترانجنسیتی مورد بحث قرار گیرد.

در فصل ششم آثار حقوقی تغییر جنسیت، مورد بحث و توجه قرار گرفته و مسائل مربوط به آن بررسی گردیده است.

و در فصل پایانی نتایج تحقیق و پیشنهادات مربوطه ذکر گردیده است.

در این رساله، مسائلی که بحث و بررسی چندانی روی آنها صورت نگرفته است؛ به صورت استنباطی بیان گردیده، یعنی نظر خود نگارنده، متمم و مکمل موضوعات می باشد.

۱-۱- بیان مسأله:

تغییر جنسیت عبارت است از تبدیل ماهوی هر یک از زن و مرد به دیگری و نوعی عمل جراحی است که در آن آلت تناسلی موجود در فرد مبتلا به اختلال هویت برداشته شده و به جای آن آلت تناسلی جنس مخالف بازسازی می شود، البته این عمل جراحی از نظر زیست شناختی، یک مرد یا زن را تبدیل به جنس مخالف نمی کند، بلکه فقط ظاهر ایشان تغییر می یابد.

و تغییر جنسیت این افراد از نظر فقهی، مورد اختلاف فقهاست. مسئله تغییر جنسیت به تبع خود موجب پیدایش مسایل جدید حقوقی شده که تاکنون سابقه نداشته است. یکی از مهمترین این مسائل، وضعیت یا مشروع و نا مشروع بودن خود عمل است؛ که از دیدگاه مذاهب خمس و حقوق موضوعه ایران بررسی می شود.

۱-۲- هدفهای تحقیق:

- ۱- شناسایی و بررسی مدارک فقهی تغییر جنسیت
- ۲- بررسی وحدت نظر فقه شیعه با مذاهب اهل تسنن و یا افتراق دیدگاهها
- ۳- بیان رویه ی پزشکی قانونی در انجام عمل جراحی تغییر جنسیت
- ۴- موضع گیری قوانین ایران پیرامون مبحث تغییر جنسیت

۱-۳- اهمیت موضوع:

با توجه به پویایی فقه اسلام و گستردگی و تنوع موضوعات آن با طرح یکی از مسائل مستحدثه، هدف آن بود که پویایی فقه در اینگونه مسائل را نیز هویدا ساخت و همچنین از تکرار و یکنواختی بسیاری از مباحث فقهی که از صدر اسلام تا کنون در کتابهای فقهی مورد بحث و بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته اجتناب و پرهیز شود و از آنجا که مسأله مورد بحث یکی از مسائل میان رشته ایی تلقی میشود، مقصود بررسی مبانی نقلی و علمی آن است.

۱-۴- سؤال ها و فرضیه های تحقیق

۱-۴-۱- سؤالات تحقیق

سؤال هایی که در این رساله در پی پاسخگویی به آنها بوده ایم به شرح ذیل اند:

- ۱- آیا تغییر جنسیت در مورد افراد سالم جایز است؟
- ۲- آیا برای جنسیت جدید پس از تغییر جنسیت شناسنامه صادر می‌گردد؟
- ۳- حکم ارث در تغییر جنسیت افراد چیست؟
- ۴- آیا تغییر جنسیت نکاح را باطل می‌کند یا خیر؟
- ۵- دیدگاه علمای اهل سنت پیرامون تغییر جنسیت چیست؟
- ۶- قوانین کیفری در مورد افراد تغییر یافته چگونه اجرا میشود؟

۱-۴-۲- فرضیه های تحقیق

- ۱- تغییر جنسیت افرادی که دچار بیماری روانی هستند جایز است ولی افراد سالم نمی‌توانند تغییر جنسیت دهند.
- ۲- برای جنسیت جدید بعد از تغییر جنسیت در ایران شناسنامه جهت شناسایی هویت جدید صادر می‌گردد.
- ۳- ارث بری و ارث گذاری افرادی که تغییر جنسیت می‌دهند، بر حسب جنسیت فعلی می‌باشد.
- ۴- تغییر جنسیت سبب فسخ نکاح می‌گردد.
- ۵- علمای اهل سنت تغییر در افراد خنثی را می‌پذیرند و تغییر در افراد تراجنسیتی را خلاف شریعت اسلام میدانند.
- ۶- اکثر آراء حقوقی مطابق با اصل قانونی تفسیر به نفع متهم در امور کیفری صادر می‌گردد.

۱-۵- روش تحقیق:

روش تحقیق و تدوین این پایان نامه بر اساس روش کتابخانه ای است. در این روش، از کتاب و مقاله و هر مکتوبی که در ارتباط با موضوع است استفاده می‌گردد. ابزارها و فنون مورد استفاده: مقالات، پایان نامه ها، رایانه، اینترنت، نرم افزارهای فقهی و حقوقی و همین طور روش مقایسه و نقد و داوری و بررسی های میدانی بوده است.

۱-۶- مشکلات و محدودیتهای تحقیق:

در انجام هرکاری، موانع و مشکلاتی سدّ راه قرار خواهند گرفت که باید یا از انجام کار صرف نظر کرد یا اینکه موانع را از سر راه برداشت و یا آنها را دور زد. این پژوهش نیز خالی از موانع و مشکل نبوده است، کمبود منابع مدوّن در این زمینه، عدم همکاری برخی از مراجع و مجتهدین، مشکل جمع آوری آرای علمای اهل تسنن و . . . همگی دست به دست هم داده و پیشروی در پژوهش را هر از گاهی متوقف کردند و سبب نا امیدی گردیدند ولی با عنایت باری تعالی سرانجام این پژوهش به سامان رسید و به هدفی که در پی آن بود، نایل آمد.

فصل دوم

ادبیات و پیشینه تحقیق

۲-۱ تغییر جنسیت در ایران و کشورهای اسلامی

۲-۱-۱- تغییر جنسیت (تعیین جنسیت) در زمان حضرت علی (ع)

در باب تعیین جنسیت می توان گفت که قدمتی بسیار طولانی دارد و سابقه ی موضوع در حقوق کشورهای اسلامی به صدر اسلام و زمان حضرت علی (ع) بر می گردد. در این رابطه حدیثی از محمد بن قیس از امام صادق (ع)، بدین شرح نقل شده است: (شریح قاضی در مجلس قضاوت بود که ناگهان زنی وارد مجلس شد و گفت: ای قاضی! میان من و دشمنم قضاوت کن.

شریح به آن زن گفت: دشمنت کیست؟

زن گفت: تو هستی.

شریح گفت: راهش دهید. او را راه دادند و او وارد مجلس شد. سپس قاضی به او گفت: شکایتت چیست؟

گفت: من، هم آنچه را که مردان دارند، دارم و هم آنچه را که زنان دارند دارم.

شریح گفت: امیر المؤمنان (ع) بر اساس مجرای ادرار قضاوت می کند.

وی گفت: من از هر دو مجری ادرار می کنم.

شریح گفت: به خدا سوگند، من چیزی شگفت انگیزتر از این نشنیدم.

زن گفت: شگفت تر از این هم هست.

شریح گفت: آن چیست؟

زن گفت: شوهرم با من آمیزش کرد و من از او بچه به دنیا آوردم و نیز من با کنیزم آمیزش کردم و او از من بچه زائید.

شریح (با شنیدن این خبرها) در حالی که به شدت شگفت زده شده بود، دست بر دست زد.

آنگاه امیر المؤمنان (ع) آمد و شریح گفت: ای امیر المؤمنان برای من چیزی واقع شده که شگفت آورتر از آن را نشنیده ام. سپس داستان آن زن را حکایت کرد.

امیر المؤمنان در این باره از آن زن پرسید. او پاسخ گفت: قضیه از همین قرار است.

امیر المؤمنان به او فرمود: شوهرت کیست؟

گفت: فلانی.

امام (ع) کسی را به دنبال او فرستاد و او را فراخواند و فرمود: آیا این زن را می شناسی؟

او گفت: ببله او همسر من است. امام علی (ع) از وی درباره ی آنچه آن زن گفته بود پرسید.

مرد گفت: قضیه همانطور است.

امیر المؤمنان به وی فرمود: توشجاع تر از کسی هستی که بر شیر سوار می شود؛ زیرا با این وضعیت به وی نزدیک می شوی.

آنگاه امیر المؤمنان به وی فرمود: ای قنبر! این زن را به همراه یک زن دیگر به داخل خانه ای ببر تا دنده های او را بشمارد.

شوهر زن گفت: ای امیر المؤمنان! من نه مردی را نسبت به وی امین می دانم و نه زنی را.

امیرالمؤمنان (ع) فرمود: دینار خواجه (که از صالحان کوفه و مورد اعتماد بود) را نزد من بیاورید. آن حضرت فرمود: ای دینار! به همراه این زن وارد خانه شو و او را برهنه کن و به وی دستور بده که لنگی بر خود ببندد و دنده های او را بشمار.

دینار این کار را انجام داد. شمار دنده های او در سمت راست هجده و در سمت چپ هفده تا بود (البته روایت دیگری نیز هست که در سمت راست این شخص دوازده و در سمت چپ او یازده دنده وجود دارد) حضرت تکبیر گفتند. پسر عموی شخص مذکور اعتراض نمود، یا امیرالمؤمنین دختر عمو و زخم را از من جدا کردی و به مردان ملحق نمودی. حکم این پرونده را از کجا آورده ای؟ حضرت جواب دادند حکم این پرونده را از پدرم آدم و مادرم حوا به ارث برده ام؛ و من حکم خدا را درباره او صادر کردم، زیرا خداوند حوا را از سمت چپ آدم آفرید و در نتیجه تعداد دنده های سمت چپ مردان یک دنده کمتر از سمت راست آنان است و تعداد دنده های دو طرف زنان با هم مساوی است و به این دلیل من او را به مردان ملحق نمودم. از این روی، امیرالمؤمنان (ع) لباس، کلاه و کفش مردانه بر تن او کرد و ردایی بر شانه او انداخت و او را جزء مردان به حساب آورد.

علامه مجلسی در ذیل این حدیث نوشته است: (این خبر در بین اهل تسنن مشهور و در کتابهای ایشان ثبت است). از این روی، سید مرتضی، شیخ مفید و ابن ادریس، علی رغم اینکه به خبر واحد عمل نمی کنند، به این روایت عمل کرده اند. علامه، سند روایت را صحیح دانسته و گفته است: کسانی که این خبر را ضعیف دانسته اند، به سند آن توجه نداشته اند. (مجلسی، ۱۴۰۶، ق، ص ۳۶۴)

شیخ طوسی، این روایت را در تهذیب از میسر بن شریح نقل کرده است (طوسی، ۱۴۰۷، ص ۳۵۴) و شیخ مفید این روایت را در ارشاد در بخش قضایای امیرالمؤمنان نقل کرده است (شیخ مفید، ۱۳۷۷، ص ۲۱۳).

یکی از فقهای معاصر می گوید: از این روایت به دست می آید که یک شخص در تولید مثل می تواند هم نقش مرد و هم نقش زن را ایفا کند و من مضمون این روایت را با عده ای از پزشکان در میان گذاشتم، آن ها گفتند در تاریخ پزشکی چنین چیزی دیده نشده است. (مؤمن قمی، ۱۴۱۵، ص ۱۰۷)

همانطور که در ابتدای روایت بیان شد این روایت در مورد تعیین جنسیت است و هیچ ارتباطی با موضوع تغییر جنسیت ندارد، اما از آنجایی که در متن پایان نامه از افراد خنثی بحث خواهیم کرد که تغییر جنسیت در مورد آنها صدق نمی کند بلکه در مورد این افراد اصلاح جنسیت یا تعیین جنسیت صورت می گیرد بنابراین ذکر این روایت در پیشینه ی رساله خالی از لطف نیست.

۲-۱-۲- تغییر جنسیت قبل از انقلاب اسلامی

در سالهای قبل از انقلاب، سیاست خاصی در رابطه با تغییر جنسیت وجود نداشت و آن دسته از کسانی که خواست شخصی، امکانات مالی و ارتباط های لازم را داشتند، می توانستند از معالجات پزشکی و شناسنامه ای جدید بر خوردار شوند. اولین تغییر جنسیت در ایران، در سال ۱۹۳۰، برابر با ۱۳۰۹ اتفاق افتاد که در طی آن پسر ۱۸ ساله ای که به اختلال روانی ترنسکشوال مبتلا بود